

MUZEOLOGIE. ARHIVISTICĂ. CARTE VECHIE

O NOUĂ COPIE MANUSCRISĂ DIN OXENSTIERN. CUGETĂRI DE MULTE FELURI (SECOLUL AL XIX-LEA)

Olimpia Mitric

Résumé: En 1996, apparaissait la première monographie d'un livre de sagesse, *Pensées sur divers sujets de morale* du comte suédois Johann Oxenstiern (1666-1733), une des premières traductions de la langue française effectuée chez nous dans la deuxième moitié du XVIII-ème siècle. Elle a déclenché, auprès d'autres ouvrages semblables un grand écho parmi les érudits moldaves. Il s'agit de la valeureuse thèse de doctorat de Adriana Mitu (*Din vechile cărți de înțelepciune la români. Cugetările lui Oxenstiern (sec. XVIII) / Des anciens livres de sagesse chez les Roumains. Les pensées de Oxenstiern (le XVIII-ème siècle)*, Éditions Atos, Bucarest, 1996), élaborée sous la direction du professeur universitaire docteur Dan Horia Mazilu. À cette occasion, l'auteur a accordé l'attention méritée à la diffusion de l'oeuvre chez les Roumains et a décrit 24 manuscrits connus jusqu'à ce moment-là.

Après avoir recherché les manuscrits gardés dans les collections de la Direction Générale des Archives Nationales – La Filiale Botoșani, nous avons eu la possibilité de découvrir une nouvelle copie manuscrite de cette oeuvre, datant de l'année 1833, inconnue à la bibliographie de spécialité.

Dans cet article, nous établissons l'endroit du nouveau manuscrit, le vingt-cinquième, parmi les autres manuscrits connus et nous présentons sa description conformément à la méthode adoptée dans les catalogues de manuscrits connus. À la fin, nous reproduisons la page 14 de ce nouveau manuscrit pour une éventuelle étude de la graphie.

În anul 1996, vedea lumina tiparului prima monografie a unei cărți de înțelepciune, **Cugetările de multe feluri** ale contelui suedez Johann Oxenstiern (1666-1733), una dintre primele traduceri din limba franceză efectuată la noi, în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, stârnind, alături de alte opere asemănătoare, un mare ecou printre cărturarii moldoveni. Este vorba de valoroasa teză de doctorat a Adriannei Mitu, elaborată sub îndrumarea prof. univ. dr. Dan Horia Mazilu¹.

Cu această ocazie, autoarea a acordat atenția cuvenită și răspândirii operei prin copii manuscrise și, în mod special, filiației acestora, posibilă numai în urma unui amănunțit studiu al tuturor textelor cunoscute, inclusiv al grafiilor (vezi paragraful Descrierea manuscriselor, p. 95-119; Anexele 1,2,3). Investigațiile prin biblioteci și arhive au scos la iveală noi manuscrise, necunoscute bibliografiei de specialitate, așa încât în total sunt prezentate 24 de copii manuscrise, cunoscute până la acea dată.

În anii din urmă, cercetând manuscrisele păstrate în colecțiile Direcției Generale a Arhivelor Naționale – Filiala Botoșani (beneficiind de sprijinul deosebit al directoarei Filialei Arhivelor Naționale, Stela Giosan, căreia îi mulțumim călduros și pe această cale), am avut posibilitatea să mai descoperim un manuscrit, din anul 1833. Trecut în Registrul inventar sub titlul curios de **Onticon. Rugăciuni pentru diferite împrejurări**, „Codrul Cosminului”, nr. 12, 2006, p. 195-203

numit, la fel de neașteptat, **Ociricon**, într-una din însemnările celui care l-a comandat și finanțat, manuscrisul n-a prea stârnit curiozitatea specialiștilor. Această nouă copie manuscrisă a fost semnalată de noi, cu ocazia prezentării manuscriselor românești din cele mai importante colecții botoșănene². Întrucât prezentarea sumară a conținutului manuscrisului, prin câteva titluri, nu permite stabilirea locului exact între copiile existente, ne folosim și de acest prilej pentru a reda toate titlurile capitolelor, preluând numerotarea lor după Adriana Mitu, (op.cit., Anexa 2), precum și câteva versuri (celelalte fiind doar semnalate) din cuprinsul unor capitole.

Comanditarul acestei noi copii manuscrise este **Grig<orie> Racliș, medi<lnicer>, eforul orașului Botoșani**, de altfel, un mare prețuitor al textului manuscrisului, după cum se poate deduce din cele două însemnări (trecute mai jos, cu ocazia descrierii noului manuscris). Din păcate, numele copistului nu ne este cunoscut, fie din cauza lipsei foii de titlu, fie pentru-că obișnuia să se semneze la sfârșitul cărții a doua.

Urmărind succesiunea capitolelor, prezența sau absența unora dintre ele, la manuscrisele cunoscute, în volumul menționat, Anexa 2, în paralel cu cele din originalul francez, am constatat că avem a face cu **Cartea I-a. Cugetări de multe feluri**, subgrupa B, copia noastră asemănându-se cel mai mult cu manuscrisul B-3 (coloana 15), copiat în Moldova, la sfârșitul secolului al XVIII-lea de Grigorie Hudeci (descrierea la p. 111). Credem că un astfel de manuscris, din această serie, a stat la baza noii copii. Iată asemănările și deosebiriile dintre cele două manuscrise:

- manuscrisul botoșănean nu este complet, îi lipsesc: foaia de titlu, foile 1 și 6. Urmărind continuitatea textului, precum și numerotarea originală, putem bănuî că s-au pierdut capitolele 1 (Pentru pustietate sau sângurătate), 4 (Pentru dezmierdare), 5 (Pentru izbândirea sau răsplătirea), 18 (Pentru curgerea de la naștere și până la moarte a vieții) și 19 (Pentru viața mea).

- din succesiunea normală a capitolelor, noului manuscris îi lipsește capitolul 155 (Pentru avocați) și are în plus capitolul 6 (Pentru evghenia ce să zice neamul bun).

- capitolele 10 (Pentru glumă sau luarea în răs) și 190 (Pentru ieroglică) considerate "lipsă" în manuscrisul B-3, lipsesc și în manuscrisul nostru, deși nu se poate evoca lipsa foilor. În cazul acesta, putem presupune că n-au existat nici în manuscrisul B-3?

- și noului manuscris, asemenea tuturor celorlalte manuscrise cunoscute, îi lipsește traducerea sonetelor de mai mare întindere, în capitolele menționate de Adriana Mitu (op. cit., p.81).

- mai atragem atenția asupra titlurilor din noua copie, unele sunt mai lungi sau mai scurte (urmând sau nu modelul francez), alte mici deosebiri datorându-se, probabil, grabei: capitolul 78 (Pentru boierii <în loc de:> Pentru boierii cei fără' de averi), capitolul 87 (Pentru bogăția sau îndrăzneală <în loc de:> Pentru bărbăție sau îndrăzneală), capitolul 127 (Pentru sălbăcie, vitejăia, mânia și iuțime <în loc de:> Pentru sălbăcie), capitolul 134 (Pentru hotarul vieții <în loc de:> Pentru hotarul vieții omenești), capitolul 169 (Pentru stare me osăbită <în loc de:> Pentru starea mea obicinuită).

- în privința versurilor, comparându-le cu cele din manuscrisul 1a, subgrupa B (copiat, de asemenea, de Grigorie Hudeci, în Episcopia Romanului), cuprinse în Anexa 3,

am observat, cu câteva excepții, o similitudine perfectă, în manuscrisul nostru fiind prezente mai multe caracteristici ale graiului moldovenesc.

Prin urmare, noua copie manuscrisă, cea de-a 25-a, urmează îndeaproape, cu excepțiile enunțate, unul din manuscrisele copiate de Grigorie Hudeci.

Descrierea noului manuscris identificat cuprinde patru părți, conform metodei adoptată în cataloagele de manuscrise cunoscute: numărul de inventar, vechimea, numărul de file (cu indicarea tipului de numerotare), formatul, dimensiunile legăturii (redate în centimetri); conținutul; însemnările marginale, aprecieri privitoare la hârtie, scriere, ornamentală, legătură, stare de conservare, bibliografie.

Nr. inv. 4 (nr. vechi: 287).

1833, ianuarie (Coperta 3); 113 f., lipsesc: foaia de titlu, f. 1,6, numerotarea originală, cu cifre arabe, are greșeli, se reia numerotarea filelor de la 30 la 40, astfel încât la final sunt 105 file; am folosit-o pe cea nouă, cu creionul; in-2°; L= 39 x 24,2 cm.

< **Oxenstiern. Cartea I-a. Cugetări de multe feluri** >

6. F. 1-1v.: <**Pentru evghenie ce să zice neamul bun**> <parțial + versuri>.

F.1:Inc.: cari să află întru sâne atâta de scurtă, cât aceasta nu mai pute să ne adunăm a ne însufla urâciunii și grozăviei. De ar fi putut omul să cunoască numai aceia ce să află întru sâne, în ceasul ce purtă dezmiardare ...

F. 1v.: „A<i> lui Adam toți noi sântem fii, / Și plugul au tras a<i> noștri părinți întâi. / Dar, osteniți și pământul arat, de a-l mai lucra, / Unul dimineața, altul după prânzu s-au pus a degiuga”. /

7. F. 1v.-2: **Pentru dragoste patriei** < + versuri>.

F. 2: „Di ce în esti moșae, nu undi mă nasc / Și patrie vie și undi averi mari mi să dăruiesc. / Aice și oriundi să lăcuesc pot, / Să nu-m lipsască numai trebuincioasele de tot, / Afară de aceasta, știm că nici un proroc în moșăia sa nu esti cinst<it>. / Și iarăși / Viița ni să dăruiești în moșae, / Dar nici cacum vreodată cinste vie / Pe aceasta ne-o hărăzăști / Pământul strein ne-o dăruiești”. /

8. F. 2-2v: **Pentru sfat.**

9. F. 2v.-3: **Pentru economie.**

15.F. 3-4: **Pentru nemulțămire** < + versuri>.

F. 4: „A luoa esti lucru omenesc, / Iar a da săracului dar dumnezăesc. / Și nu cred că ar fi fost vreodată, / Atât puțin Dumnezău precum această dată”. /

16. F. 4-4v.: **Pentru mulțămire.**

17. F. 4v.: **Pentru propoveduitori** <numai începutul>.

20. F. 5v.: <**Pentru rodul împotrivilor sau nenorocirea**> <numai versurile>.

F. 5v.: „În lucruri celi împotrivoare / Ușoară esti a morții defăimare. / Acela poate să fii mai tare, / Carile nimică în lumi n-ari”. /

21. F. 5v.-6v.: **Pentru deznădăjduire.**

22. F. 6v.-7v.: **Pentru credință.**

23. F. 7v.-8: **Pentru lenevire** <+ versuri>.

F. 8: „Omul când nimică lucreazi, / Răle a lucra urmează și afară de aceasta, / Câmpul lenevirei esti plin de urzâci”. /

24. F. 8-8v.: **Pentru carnaval.**

25. F. 8v.-9: **Pentru omul fără de bani.**

26. F. 9-9v.: **Pentru vin** <+ versuri>.

F. 9v.: „Vestitul Dumnezău a desfrânării, / Subțire cumpărători a sâmtării, / Lucrul dezmiardării cei nevinovate, / De cari griji de-a purure să bate. / Prietinel cel mai cu priință gurii, / Trufaș și iubit biruitoriu inimii, / Fiiul unui Dumnezău, jăratu cu umezală / Pui de foc și mult topitoare pară / Vine de ne îndumnezăești / Și ne faci fericiți a veste”. /

27. F. 9v.-10v.: **Pentru numi bun.**

28. F. 10v.-11v.: **Pentru Italie** <+ versuri>.

„Cinste nu ari nimine supt soare, / Precum taliiianul și spaniolul are”./

29. F. 11v.-12: **Pentru bucuria** <+ versuri>.

F. 11v.: „Puni zăbăvi și sălință dobânzâi, / Pomenind că pe puțin de focul negrii. / Amestică nebuniia scurtă între sfaturi, / Fiind dulci a te nebuni pe alocuri”. /

F. 12: „Cei muritori să be vinul, / Alte dobitoaci râul. / Lipsască din pieptul omenesc / Băutul apei, cel dobitoacesc”./

30. F.12-13: **Pentru întristăciune.**

31. F. 13-13v.: **Pentru sânidisă** <+ versuri>.

32. F.13v.- 14: **Pentru frică sau temire.**

F. 14: “Când aude de războiu să s<ă> grăiască / Să vede ca un tunet să s<ă> zdrobască / Turnurile, munții cu văi, / Apucă-l dar, numai de vrei./ Și atunci vei vede cu lesnire, / Cum că Ermis are la glezni aripire”. /

“ Fii ce ești, ce sânt alții lasă. / Fiișticare ce să fii nu-ți pasi. / Aceia ce nu ești nu voi, / Iară ce poți voești a fi”. /

33. F. 14-15: **Pentru jocul sau danțul** <+ versuri>.

34. F. 15: **Pentru gust.**

35. F. 15-15v.: **Pentru vedere** <+ versuri>.

36. F. 15v.-16: **Pentru întâmplare sau norocire fără de vesti.**

37. F. 16- 17: **Pentru Franța.**

38. F. 17: **Pentru supărare.**

39. F. 17-17v.: **Pentru prepus.**

40. F. 17v.-18v.: **Pentru milostivire sau blândeți sau îndurarea** + versuri.

41. F. 18v.-19v.: **Pentru mâniia.**

42. F. 19v.-20: **Pentru Poloniia.**

43. F. 20-21v.: **Pentru Deoghen.**

44. F. 21v.-22: **Pentru minciună.**

45. F. 22-23: **Pentru nenorocire.**

46. F. 23-23v.: **Pentru hotărâre dumnezăiască.**

47. F. 23v.-24: **Pentru facire de bine.**

48. F. 24v.-25v.: **Socoteli asupra lui Iulie chesariul.**

49. F. 25v.-26: **Pentru Eva și pentru șarpe.**

50. F. 26-26v.: **Pentru slujărea dumnezăiască.**

51. F. 26v.-27: **Cugetare asupra lui Pombei.**

52. F. 27v.: **Pentru Englitera.**

53. F. 28-29: **Pentru 4 ciferturi a<le> anului.**

54. F. 29-29v.: **Pentru nemereala ce cu folos sau priință.**

55. F. 29v.-30: **Pentru răs.**
56. F. 30-30v.: **Pentru creștere.**
57. F. 30v.-31: **Pentru mari cuviință la strae.**
58. F. 31-32: **Pentru lăcomiia bucatelor sau îmbuibare pântecelui.**
59. F. 32-32v.: **Pentru frum<u>săță <+ versuri>.**
 F. 32v.: „Frum<u>săța iaste un strâcăcios bine, / Carii cu cât la mai mulți ani vine, / Să micșureazi sâlindu-să să alergi / Și la vremea sa, ea sângură să culegi”. /
60. F. 32v.-33: **Pentru prieteșugul cel făr de folos.**
61. F. 33-33v.: **Pentru curiozâta, adică iscodire.**
62. F. 33v.-34v.: **Pentru prorocie <+ versuri>.**
63. F. 34v.-35: **Pentru milostenie.**
64. F. 35v.: **Pentru Olanda.**
65. F. 35v.-36v.: **Pentru nemurire numelui.**
66. F. 36v.-37: **Pentru păgânătate veacului nostru.**
67. F. 37-37v.: **Pentru coroanile celi cata diia dohin sau cu alegire.**
68. F. 37v.-38: **Pentru izvodire întâmplările celor mari.**
69. F. 38v.-40: **Vorba trupului cu sufletul.**
70. F. 40-40v.: **Pentru socoteală.**
71. F. 41-41v.: **Pentru schimbare legii sau a credinții.**
73. F. 41v.-42: **Pentru ce adevărată temire de D<u>mnezău.**
74. F. 42-42v.: **Pentru politica.**
75. F. 42v.-43: **Pentru statornicie.**
76. F. 43-43v.: **Pentru stare cea obicinuită a omului.**
77. F. 43v.-44: **Pentru curgire ce obicinuită a lumii + versuri.**
78. F. 44-44v.: **Pentru boierii <în loc de: Pentru boierii cei făr' de averi>.**
79. F. 45-45v.: **Pentru zavistie.**
80. F. 45v.-46v.: **Pentru îndărăptnicie.**
81. F. 46v.-47: **Pentru râvnă.**
82. F. 47-47v.: **Pentru viața Curții.**
83. F. 47v.-48: **Pentru socotelile vechimii de fericire ce mai înaltă.**
84. F. 48-48v.: **Pentru încredințare.**
85. F. 48v.-49: **Pentru Marile Alexandru.**
86. F. 49-49v.: **Pentru statornicie în nenorociri.**
87. F. 49v.-50: **Pentru bogăția sau îndrăzneală <în loc de: Pentru bărbăție sau îndrăzneală>.**
88. F. 50-50v.: **Pentru o inimă bună.**
89. F. 50v.-51: **Pentru interes.**
90. F. 51-51v.: **Pentru schimbare firii în norocirii.**
91. F. 51v.-52: **Pentru îndurarea.**
92. F. 52: **Pentru nădejde.**
93. F. 52-52v.: **Pentru norocire.**
94. F. 52v.-53: **Pentru măgulire.**
95. F. 53-53v.: **Pentru Carol al Cincilea.**
97. F. 53v.-54v.: **Pentru călătorie în țări streine.**

98. F. 54v.-55: **Pentru suflet.**
99. F. 55-56: **Pentru ministrii cei din Curțile streine.**
100. F. 56: **Pentru obrăznicie.**
101. F. 56-56v.: **Pentru fire schimbată.**
102. F. 56v.-57v.: **Pentru Săneca.**
103. F. 57v.-58: **Pentru prețul lucrurilor celor rari.**
104. F. 58-58v.: **Pentru umbletul cu corabie pe mare.**
105. F. 58v.-59: **Pentru războiu.**
106. F. 59-59v.: **Pentru jocul cărților.**
107. F. 59v.-60: **Pentru cruzâme sau cumprire.**
108. F. 60: **Pentru răcomendația <+ versuri>.**
109. F. 60v.-61: **Pentru himiia.**
110. F. 61-62: **Pentru știință <+ versuri>.**
111. F. 62: **Pentru clevetire.**
112. F. 62-63: **Pentru obiceiul a be pentru sănătate.**
113. F. 63-63v.: **Pentru Paschen.**
114. F. 63v.-64: **Pentru primblare.**
115. F. 64-64v.: **Pentru dragoste <+ versuri>.**
116. f. 64v.-65: **Pentru scumpete sau iubire de argint <+ versuri>.**
117. F. 65-65v.: **Pentru zălotipia.**
118. F. 65v.-66v.: **Pentru zăbăvile mele.**
119. F. 66v.-67: **Pentru credința oamenilor celor de cinste.**
120. F. 67v.: **Pentru tăbac.**
121. F. 68: **Pentru visuri.**
122. F. 68v.-69: **Pentru podagrie.**
123. F. 69-69v.: **Pentru magia.**
124. F. 69v.-70v.: **Pentru sărăcie <+ versuri>.**
125. F. 70v.: **Pentru complimenturi.**
126. F. 70v.-71v.: **Pentru nălucire.**
127. F. 71v.-72: **Pentru sălbătăcie, vitejăia, mânia și iuțime <în loc de: Pentru sălbătăcie>.**
128. F. 72-73: **Pentru neadeverire lucrurilor vieții aceștia.**
129. F. 73-73v.: **Pentru vrăji.**
130. F. 73v.-74v.: **Cugetare pentru o inimă năcăjită <+ versuri>.**
131. F. 74v.-75: **Pentru a fi mulțămit niștine în ceia ce să află.**
132. F. 75v.-76: **Pentru patimi.**
133. F. 76-76v.: **Pentru vremi.**
134. F. 76v.-77: **Pentru hotarul vieții <în loc de: Pentru hotarul vieții omenești>.**
135. F. 77v.-78: **Pentru doftorie cari nu atinge pre cei buni doftori.**
136. F. 78-78v.: **Pentru moarte.**
137. F. 78v.-79: **Pentru epitafiia <+ versuri>.**
138. F. 79-79v.: **Pentru comediia ce de obște.**
139. F. 79v.-80: **Pentru ce dreaptă împărțire a firii.**

140. F. 80: **Pentru cinste.**
141. F. 80v.-81: **Pentru răbdare.**
142. F. 81-82: **Pentru cetire** <+ versuri>.
143. F. 82-83v.: **Pentru doâ căi pre carii umblă oamenii întru această viață.**
144. F. 83v.-84: **Pentru primejdie ce iaste a grăi de cei mari.**
145. F. 84-84v.: **Pentru socotința de sâne sau mândriia.**
146. F. 84v.-85: **Pentru deșărtăciune celor mai multe păzări ale noastre.**
147. F. 85: **Cinste ce să cuvini unui ministru.**
148. F. 85-85v.: **Pentru cel adevărat politic** <+ versuri>.
149. F. 85v.-86: **Pentru Cavala.**
150. F. 86-87: **Pentru celi mincinoasă pietri a unii coroane.**
151. F. 87-89v.: **Pentru dragoste.**
152. F. 89v.: **Pentru a unui om minte.**
153. F. 90: **Pentru știința ce nu-i de folos.**
154. F. 90-91v.: **Pentru pilda oblăduitoriului** <+ versuri>.
156. F. 91v.: **Pentru omul limbut carile grăești multe** <+ versuri>.
157. F. 91v.-93: **Pentru legi.**
158. F. 93-93v.: **Pentru cădere ce obișnuită la oamenii cei mari.**
159. F. 93v.-94: **Pentru Ispania.**
161. F. 94-94v.: **Pentru schimbare la cari toate lucrurile sânt supusă.**
162. F. 94v.-95: **Pentru mesăle cele mari.**
163. F. 95: **Pentru pocăința ce târzăe.**
164. F. 95v.: **Pentru stare bărbaților cari nu iubăsc a îndatori pre alții.**
165. F. 95v.-96: **Pentru Neiapoli.**
166. F. 96-97: **Perelipsăs a istoriei Râmului.**
167. F. 97-97v.: **Pentru pomul cel oprit în Raiul pămintesc.**
168. F. 97v.-99: **Pentru Portugali**<a>.
169. F. 99v.: **Pentru stare me osăbită** <în loc de: **Pentru starea mea obicinuită**>.
170. F. 100-100v.: **Pentru acei 7 înțelepți a**<i> **Eladiei.**
171. F. 100v.-101v.: **Pentru Roma.**
172. F. 101v.-102: **Pentru viața de la câmp.**
173. F. 102-102v.: **Perelipsăs istoriei jidovilor.**
174. F. 102v.-103v.: **Pentru viața ce sânguratică din mănăstiri.**
175. F. 103v.-104v.: **Pentru Săvile.**
176. F. 104v.-105: **Pentru sănătate.**
177. F. 105-105v.: **Pentru bătrâneți**
178. F. 105v.-106: **Pentru raiul pămintesc.**
179. F. 106-106v.: **Pentru ce puțână temelie ce să cade a ave asupra omului** +
versuri.
180. F. 106v.-107: **Pentru slava ce deșartă.**
181. F. 107-107v.: **Pentru paza credinții.**
182. F. 107v.-108: **Pentru celi** <sic> **ce să socotești că numai el iaste ce iaste** +
versuri.

183. F. 108-108v.: **Pentru obiceiul a lăuda toate acele ce să văd sau să aud + versuri.**
184. F. 108v.-109v.: **Pentru filosofia.**
185. F. 109v.-110: **Pentru acel tăinos epitaŃion a lui Elia Lelia Crispis + versuri.**
186. F. 110v.-111: **Pentru dragoste celor cioplite.**
187. F. 111-111v.: **Pentru gustul cel rău a<l> omului.**
188. F.111v.: **Pentru boeriile sau vredniciile cele cumpărate <+ versuri>.**
189. F. 112-112v.: **Pentru izvodire crăiilor <+ versuri>.**
191. F. 112v.-113: **Pentru theatra.**
192. F. 113-113v.: **Pentru că să cade a gândi cu multă socoteală mai înainte de a începi lucrul.**
193. F. 113v.: **Pentru strâmbătate ce au a pofți să fie norociți.**

Însemnări: Coperta 1: “S-au prescris, la anul 1833, carte aceasta, ce să numești Ociricon <sic>; i-a unui iubitori de învățătură” <chirilice, cerneală neagră>.

Coperta 3, aceeași mână, chirilice, cerneală neagră: „Aceasta carte pre mult folositoare pentru tot omul, din care îndulcindu-mă din a ei cetire, am plătit șasăzeci lei de au prescris-o, la anul 1833, ghenari, lăsându-o spre a să folosi din ea și urmașii mei, întru pomenirea mea, luna mart, 1-iu, Grig<orie> Racliș, medi<lnicer>, eforul orașului Botoșani”; <mai jos, altă mână, chirilice, cerneală rădăcinie>: „Mi s-au hărăzit mie, gios iscălitul, 1837, Eg.<?> Buznianul, sachelari”.

Hârtie cu filigran. Scris cursiv, format (vezi, alăturat, reprodusă f. 14 din manuscris, pentru un eventual studiu al grafiei), cu 31-32 rânduri pe pagini cu reclamă; cerneală neagră. Fără elemente de ornamentică. Legătura din carton, piele la cotor și colțuri; o încuietoare din piele, tranșele în chinovar.

Manuscris incomplet, copiat, probabil, în Botoșani. Lipsa altor însemnări, ex-librisuri, ștampile, ne dovedește o circulație restrânsă.

Bibliografie: Identificat greșit și semnalat de Adrian Pricop și Iosif Naghiu, *Manuscrise păstrate la Filiala Botoșani a Arhivelor Statului*, în „Mitropolia Moldovei și Sucevei”, 1970, nr. 11-12, p. 703.

NOTE:

1. *Din vechile cărți de înțelepciune la români. Cugetările lui Oxenstiern (sec. XVIII)*, București, Editura Atos, 1996.

2. Olimpia Mitric, *Manuscrise românești în colecții botoșănene (secolele XVII-XX) – prezentare generală*, în „Revista română de istorie a cărții”, An I, nr. 1, 2004, p. 75-76.

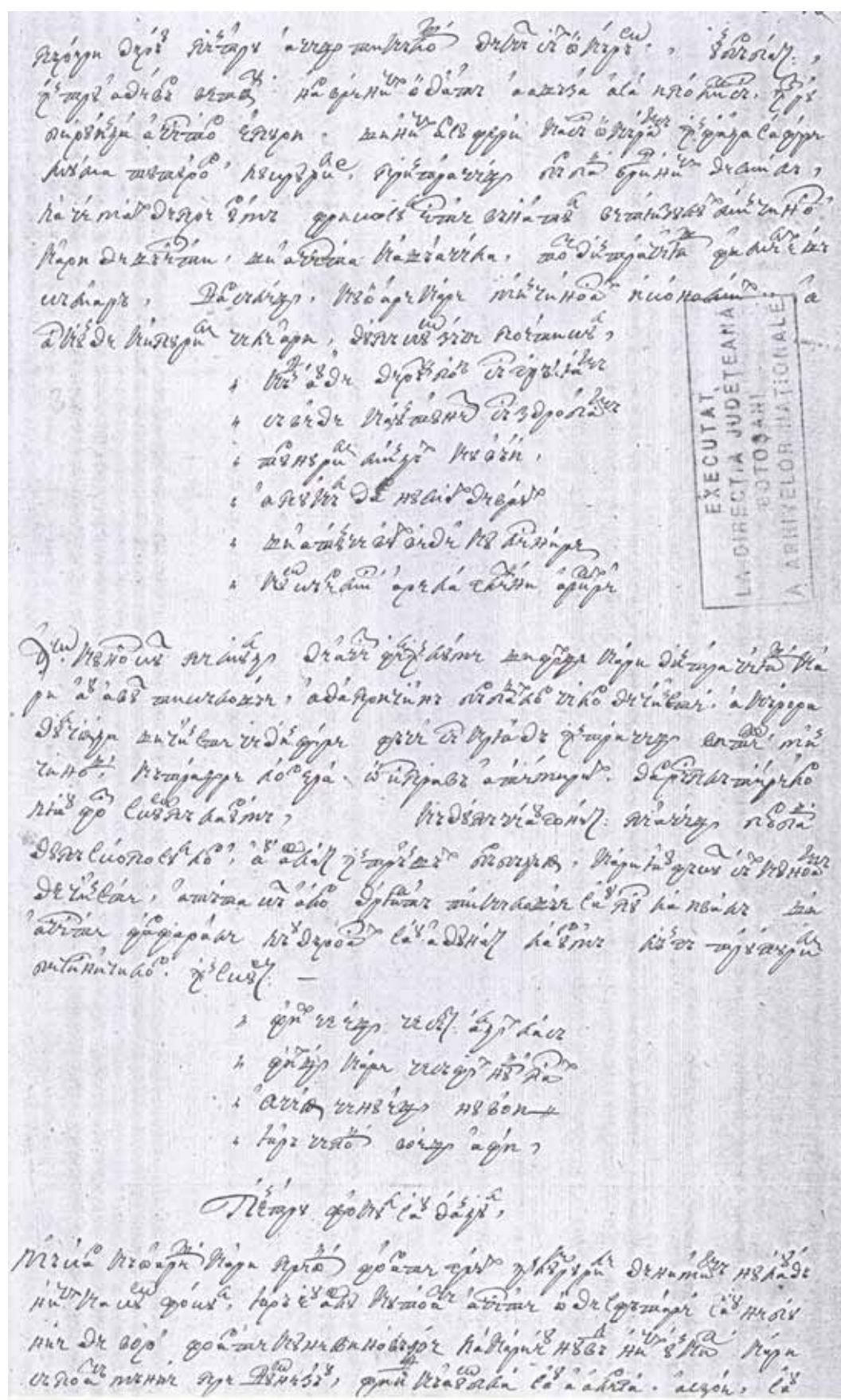


Fig. 1, Oxenstiern, *Cartea I-a. Cugetări de multe feluri*, f. 14.

Ms. în proprietatea Direcției Județene Botoșani a Arhivelor Naționale.